

בס"ד

שיעור הגר"א עוזר שליט"א

ראש ישיבת אתרי

המתקיים בבית הכנסת "מאור ישראל", בראנד 18, הר נוף

בענין:

שמירת המקדש

- תקי -

נמסר בש"ק במדבר ה'תשע"ז

בש"ק פ' בהעלתך יחל השיעור אי"ה בשעה 17:30 ויהיה בענין:

תקיעה בחצוצרות

מנחה בשעה 17:10

השיעור לעילוי נשמת ר' שלמה ב"ר בן ציון זצ"ל ור' שמואל יצחק ב"ר דוד זצ"ל

בברכת שבת שלום

המארגנים

ברכת הכהנים

כהנים דאין מוסיף ברכה אחת משלו משום דלא עבר עליה זימניה [הלך עובר בבל תוסיף] כיון דאילו מתרמי ליה צבורא אחרינא הדר מברך להו, ה"ז אי מתרמי ליה צבורא הדר תקע להו. עד כאן דברי התוס'. והקשה רעק"א לחתנו החת"ס על השוואת התוס' תוקע לכהן, הלא מי שתקע ויצא ידי חובתו, אם יזדמן לו אחר שלא שמע חייב לתקוע עבורו מדין ערבות לחברו אבל מצוה דידיה כבר כלתה ושפיר י"ל דחשיב עבר זמניה, ולא דמי לכהן דאילו אתרמי ליה צבורא אחרינא הרי הוא עושה שוב את מצוותו, ואינו מוציא אחריי יד"ח ושפיר חשיב זמניה. וביאר החת"ס שהתוס' נקטו כסברת החרדים [בחת"ס נדפס בטעות 'יראים' וצ"ל 'חרדים'] דיש מצוה על ישראל לשמוע הברכה מפי הכהנים, וא"כ הלא מצד מצות הכהן אין עליו חיוב לברך שוב אחר שבירך פעם אחת בשחרית¹, ואם נזדמן לו ציבור אחר שלא שמע, אין עליו חיוב אלא להוציא אותם שלא שמעו². הרי מבואר דדעת התוס' כהחרדים.

אמנם מתבאר עוד לפי"ז שגדר המצוה שעל ישראל להתברך הוא חיוב עצמי של ישראל, דלא כסברת ההפלאה שהיא כמצות היבמה להתייבם, שאם כן הלא כהן שכבר קיים המצוה באותו היום ושוב אינו חייב מצד מצותו, פשיטא דאין כל חיוב על ישראל להתברך מפיו, שהרי חיובם נובע מכך שהם שותפים עם הכהן במצוותו, הלכך רק אם הכהן חייב גם ישראל מצוים. ומבואר א"כ שלדעה זו שהישראל חייבים להתברך, חיוב בפנ"ע הוא ואינו תלוי במצות הכהן.³

ג בחת"ס שם נקט דבתפילה אחרת כגון שחרית ומוסיף חייב הכהן לברך מה"ת שוב ע"ש, אמנם להלכה פסק בשעה"צ ק"ח סקפ"א בשם המהר"ם מינץ דאם עלה פעם אחת ביום שוב אינו עובר אף בתפילה אחרת.

ד אכתי צ"ב נהי דליכא חיוב לברך ציבור נוסף, אבל כשמברך מסתבר דמקיים מצוה דאורייתא, ומברך ברכת המצות, ולא דמי לשופר שאינו מקיים מצוה בתקיעה נוספת. ואי נימא דס"ל להתוס' שאף בשופר איכא קיום בכל תקיעה שתוקע (כסברת כמה אחרונים שהשיעורים נאמרו רק בחיוב, אבל איכא קיום דיום תרועה יהיה לכם' בכל תקיעות שתוקע), א"כ שוב אין ראייה מדבריהם כלא להחרדים.

ה וכדברי החת"ס בדעת התוס' דהכהן מוציא ישראל יד"ח מצאתי בר"י מלוניל, דהנה במשנה במגילה כד. איתא דקטן אינו נושא את כפיו, וכ' רש"י והר"ן דהטעם משום כבוד ציבור, אמנם בנימוק"י ובר"י מלוניל כ' דהטעם דאינו נושא את כפיו הוא מאותו הטעם דאינו פורס על שמע ואינו עובר לפני התיבה והוא משום דכל שאינו מחויב בדבר אינו מוציא אחרים יד"ח, ומבואר כהחת"ס דיש מצוה על ישראל להתברך והכהנים מוציאים את ישראל יד"ח. > אולי כוונתם כראיה שמוצת הקטן אין עלה שם מעשה מצוה מדאורייתא. תדע, דהא מוכח מביה"כ"ז שכולה כהנים דאיכא נשיאת כפים גם כשאין מוציא יד חובה את ישראל > והנה יש להסתפק אם המצוה שעל ישראל היינו לשמוע כל הברכה מפי הכהנים, וע"י הליכות שלמה הפילה פ"י ס"א ובהערה שם שנסתפק אם הישראל לא שמע כל מילות הברכה אי קיים המצוה להחרדים > אך במנח"ש ח"ב ד, יז, כ' דוקא אם מסויד דעתו לדבר אחר ולא בהחטרת תיבות. > ושו"י דבר נפלא בחת"ס עה"ת דכ' "כה תברכו" היינו דאיכא כ"ה מנחת כהונה, ואע"ג דאיכא רק כ"ד מתנ"כ, כ' החת"ס דהישראל שומעים את הברכה מהכהנים ומדין שומע כוונה היו כמברכים בחזרה את הכהנים והיו נמי היו כמתנת כוונה. וע"י דבבר אברכה ח"א סי' ל"א שהוכיח כדברי החרדים מדברי התוס' חגיגה טו. > בשם הירושלמי דהא דאסור להסתכל בכהנים הוא משום היסח הדעת, ומשמע דיש מצוה על ישראל ועל כן אסור להם להסיח דעתם. אמנם אפשר לדחות דהטעם משום דהוי זליול בברכה (כעין מה דאיתא בגמ' סוטה מ. כלום יש עבד שמברכין אותו ואינו מאוין). > ולכאורה יש ראייה מדברי התוס' דאם דקאי על ע"ב דס"ל כהחרדים, דבגמ' שם איתא דאין הכהנים רשאים להתחיל בברכה אחרת עד שיכלה אמן מפי הציבור, ומשמע דהיינו כל הציבור, והק' התוס' מ"ש מן הבוצע דיכול לבצוע לאחר שרוב העונים ענו אמן וא"צ שכולם יענו אמן, ות' (בתי' הב') דרצו שגם המאריכים באמן ישמעו על ברכת הכהנים, וכ' המ"ב ק"ח סק"ה "לפי שהוא חיוב על העם לשמוע כל הברכה מפי הכהנים", ומשמע מזה דאיכא מצוה על ישראל השומעים. ועוד קצת ראייה איכא, דבסוטה לח. איתא כה דברי תנאים כגד פנים וכ' ת"ל אמור להם כאדם האומר לחבירו, וכ' רש"י שם ד"ה או דקאי על הציבור דצריכים להיות פניהם כנגד הכהנים, ולכאורה הו"ל לפרש דקאי על הכהנים שיהיו עם פניהם לעם (וכדפי' המאירי שם), ומשמע דאיכא מצוה על ישראל. > אך מכו"ל לא מוכח שיהי מצוה בפנ"ע אלא שהם בכלל מצות הכהנים. > וגם לשון החרדים "ישראל העומדים פנים כנגד פני הכהנים בשתיקה ומכוונים לבם לקבל ברכתם כדבר ה' הם נמי בכלל המצוה" - לכאור' אין במשמע חיוב להתברך אלא משמשתפנים במצוה. ולפי"ז היה נראה מסבירא שאם עומד בתפילה לא יפסיק כדי לשמוע ברכת הכהנים. > וכן מובא מהגרש"א שליט"א (בשיעורי מוסכת סוטה) - אלא ששם כתוב הטעם כי מסתימת שאר הראשונים אין נראה כהחרדים. אכן דעת הגרמ"פ (באג"מ ח"ה כ, כג.) והגאון (בהל"ש י, ג, ובהערה) ששוקק ומכוין לברכה. וכ"כ שבט הלוי ח"ג טו, ג. ובאג"מ הוסיף ושאם עומד בתפילה אחר הכהנים, צריך לילך ולעמוד בפניהם, ואין כן דעת הגרש"א שם]. > ולת הבנות' מדוע אונס תפילה גרע מאונס מלאכה דעם שבשדות. ואף לענין שתיקה צ"ע בסברא, הלא בגמ' אמרו 'כלום יש עבד שמברכין אותו ואינו מאוין', ומשמע שיסוד הדבר הוא משום דרך ארץ ולא משום חיוב להתברך, וא"כ כשעומד לפני קונו ומשך בתפילתו לתפילה אין בה חסרון ד"ה אלא אדרבה, חסרון ד"ה להפסיק כדי להתברך, ומדוע יחא מותר להפסיק. ועוד הא עוסק במצוה הוא.

א מציינו דבר חידוש בדברי בעל הלכות גדולות (בהקדמה), שמנה פעמיים את מצות ברכת כהנים; חדא במצוות המוטלות על הכהנים, וחדא במצוות המוטלות על הציבור. וצ"ב בכפילות זו. וגם יש להבין מדוע החשיבה כמצוה המוטלת על הציבור.

ופתח הדבר כתב הגרי"פ (בבאורו לסהמ"צ לרס"ג עשין ט"ז וקנ"ה) דמבואר בבה"ג כשיטת החרדים (פי"ב אות י"ח והביאו הביאור הלכה ר"ס קנ"ח) דאיכא מצוה על ישראל להתברך מפי הכהנים. וא"כ י"ל דזהו הביאור בדברי הבה"ג, דמלבד המצוה על הכהנים לברך יש מצוה על ישראל להתברך.

אמנם אכתי נראה דאין הדברים פשוטים. דהנה יל"ע בדברי החרדים, מנין מקורו דיש מצוה על ישראל להתברך והלא בתורה נאמר דבר אל אהרן ואל בניו. ובהפלאה (כתובות כד ע"ב) כ' ככוונת החרדים, דבכל מצוה שצריך לעשייתה אדם אחר, ובלעדיו אין המצוה יכולה להתקיים - אף הוא בכלל המצוה, וכגון מצות יבום דהיבם הוא המצווה לייבם ומ"מ מוכח דיש מצוה גם על היבמה להתייבם (דאמרינן עשה דוחה ל"ת גם לגביה⁴). וה"נ בברכת כהנים כיון דצורת המצוה היא דהכהנים יברכו לישראל ממילא איכא נמי מצוה על ישראל להתברך דומיא דיבמה.⁵

ובספרו פנים יפות (נשא) ביאר בעל ההפלאה עפ"י דבריו הא דאיתא בספרי דבר אל אהרן ואל בניו לאמר וכו' לפי שכל מעשה הפרשה באהרן, הביא את אהרן והביא את בניו לכלל הדיבור. ואין מובן מאי קשיא ליה ומה בא להשמיענו. וביאר עפ"י החרדים דאף הישראל בכלל המצוה וא"כ לכאורה הדיבור היה צ"ל גם לישראל, על זה אמר הספרי דכיון דהמעשה מצוה נעשה ע"י הכהנים נתיחד הדיבור אליהם.

מב"ר מקום לפי"ז אכתי דברי בה"ג אינם מיושבים, דאם גדר המצוה בישראל הוא כמו ביבמה, דבלעדיהם אין מתקיימת המצוה, לא היה לו לבה"ג למנות ברכת כהנים פעם נוספת, וכמו שלא מנה המצוה על היבמה כמצוה לעצמה. ועוד, מהו שמנאה בין מצוות המוטלות על הציבור וכנ"ל.

ב ראשית דבר נראה לברר דעות הראשונים ז"ל בהאי ענינא. בריטב"א בסוכה (לא ע"ב ד"ה אמר מר) מבואר דלא כהחרדים, שכתב דאין מצוה על ישראל להתברך (וכמו שציין כבר המנ"ח שעח). **ואו"ם** בתוס' בר"ה (טז ע"ב כח ע"ב) יש להוכיח כדעת החרדים, וכפי שביאר דבריהם החת"ס (בתשובה או"ח סי' כ"ב. וע"ע בתשובה קסז, ובמש"כ בשיעור כו, ד בינא דערבות), שעמדו בהא דאמרינן חוזרים ותוקעים כשהן עומדין כדי לערבב השטן - והא קעבר בבל תוסיף שהרי כבר תקעו במישוב. וכי תימא כיון דכבר יצא הו"ל שלא בזמנו דלא עבר, הא אמרינן (שם כח ע"ב) גבי ברכת

א אמנם אי"ז מוסכם, דע"י במנ"ח מצוה א' שהיא מהפנ"י דאיכא מצוה על היבמה, אך הוכיח מהחינוך והרמב"ם לא כן, וכ"מ בת' הרשב"א ח"א סי' י"ח.

ב יל"ע דהא בביה"כ"ס שכולם כהנים נמי איכא מצוה ברכת כהנים וא"כ מוכח דלא בעינן לישראל ול"ד ליבמה דבלעדיה לא תקיים המצוה כלל (אמנם בגרי"פ כ' דאף העם שבשדות מקיימים את המצוה שיש לישראל ודבריו צ"ב), ואמנם בביה"ל ק"ח סכ"ה ד"ה יותר כ' ד"ל דביה"כ"ס שכולם כהנים המצוה רק מדרבנן ע"י הטעם ולפי"ז א"ש דבמצוה מה"ת הוא רק כשיש ישראל המתברכים. וע"י שו"ת מהר"י אסאד סי' מ"ז ובשו"ת מהרש"ם ח"ח סי' כ"ה שכ' בדעת החרדים דהגדר הוא דהישראל מסייעים לכהנים לקיים מצוותם (וכעין מש"ב הר"ן פ"ב דקידושין גבי פרו ורבו באשה).

ומתבאר כש"נ דברכת כהנים הוי ממש חלק מן התפילה והוי כחיסור מן הברכה של שים שלום.

ד והנה כבר דנו האחרונים אי מהני 'שומע כעונה' בברכת כהנים, שכהן אחד יאמר הברכה ושאר הכהנים יצאו בשמיעתם ממנו. ובבית הלוי (סוף בראשית) הביא בשם חכם אחד שסבר לומר דמהני. ואכן הג"ר בצלא"ל הכהן מוילנא כתב (בשו"ת ראשית ביכורים ד') שהיה בטריאסט באיטליא ושם היה המנהג שכהן א' מברך ומוציא את כולם, וכיבדוהו שם לברך ברכת כהנים בקול ושאר הכהנים ישמעו מפיו. וכתב בביה"ל שאפשר היה לבאר עפ"י פשט במשנה במגילה (כד). המפסטר בנביא הוא פורס על שמע והוא עובר לפני התיבה והוא נושא את כפיו. ותמוה דאם הוא כהן הלא נושא את כפיו אף אם אינו מפסטר ומהו זה שמנו נשיאת כפים בכלל שאר הדברים שנותנים לו מפני שהפסטר בנביא. אמנם לפי סברא זו דמהני שומע כעונה יש לפרש כוונת המשנה שאותו מפסטר כהן יוציא את שאר הכהנים מדין שומע כעונה".

ואולם הביה"ל חלק על כך, ונקט דל"מ שומע כעונה בברכת כהנים. וטעמו משום דברכת כהנים בעינן קול רם כדדרשינן בגמרא (סוטה לח.), ושומע כעונה לא מהני לענין זה, דנהי דייחשב כעונה, סו"ס 'קול רם' ליכא. [החזו"א (או"ח סי' כ"ט) וכן הנצי"ב הבינו בכונת הביה"ל דס"ל דגדר שומע כעונה הוא דהשמיעה עצמה נחשבת כדיבור, ולכן במקום שיש תנאים נוספים לדיבור ל"מ שומע כעונה. וחלקו עליו בתוקף, דהא שומע כעונה מהני אף בקידוש אע"ג דבעינן שיהיה הקידוש נאמר על הכוס, וכן במגילה הרי לא סגי בדיבור אלא בעינן שיקרא מתוך הכתב ואעפ"כ מהני ע"י שומע כעונה, וא"כ הוא הדין סגי לענין דיבור בקול רם, שמייחסים את הדיבור של חברו - עם כל תנאיו - אל חברו. אמנם בעמק ברכה (נשיאת כפים ה') ובקה"י (ברכות סי' י"ג) יישבו דאין כוונת הביה"ל כהבנה זו אלא דברכת כהנים דינה להאמר כאדם האומר לחבירו, דהא מהאי טעמא בעינן קול רם, דכתיב 'אמור להם' - כאדם האומר לחברו. והלא כששומע אין כאן צורת דיבור לחברו].

זבנצי"ב (שם סקי"א ובתשובות משיב דבר ח"א מ"ז) הביא נידון זה, וכתב דמדברי הפוסקים משמע דל"מ שומע כעונה [ודחה שם הטעם משום 'קול רם' כנ"ל]. ופירש הטעם דל"מ שומע כעונה משום דברכת כהנים הוי כתפילה, והרי איתא בירושלמי (מובא בר"ן סוף ר"ה ומגילה כג) שבברכת המזון ובקריאת שמע ובתפילה אין להוציא את הרבים אלא כל אחד אומר בעצמו, ברכת המזון דכתיב 'ואכלת ושבעת וברכת' - מי שאכל יברך. וכן בקריאת שמע, מסתברא כל אחד משנן בפיו לקיים 'ושננתם' [וכפי שדקדק הגר"א (במשנה ריש ברכות) שלענין קריאת שמע נקט התנא לשון רבים, 'מאימתי קורין את שמע', מה שאין כן לענין הברכות דתנן 'בשחר מברך'.. לשון יחיד - דבק"ש אין האחד מוציא את חברו משא"כ בברכות. וכן בתפילה אמרו

ח ובשו"ת ראשית ביכורים שם כבר כ' כן לבאר הפשט במשנה במגילה וכ"כ בס' שושנים לדוד על המשניות בשם הס' בית דוד. ועוד ביאורים במשנה שם ע' בתו"ש שם ובטו"א וברש"י ובס' לחם שמים ליעב"ץ.

ט וכע"ז איתא בהגדה של פסח מבית לוי בשם הגר"ח. ולכאורה בביאור זה יש ב' נוסחאות - בעמק ברכה כ' עפ"י הספרי דבעינן שיהו כולם שומעין וזה אינו מתקיים בשומע כעונה דסוכ"ס לא שומעים את ברכתו. ובקה"י (וכ"כ באבי עזרי' ה' נשיאות כפים) כ' דכיון דרדשי' בגמ' שיהא כאדם האומר לחבירו א"כ בעינן צורה של דיבור לחבירו, ושומע כעונה חסר בצורה של דיבור לחבירו (ובקה"י שם הביא דוגמא מדין שמיעת כספים דצריך שהמלוה יאמר משמט אני, דנראה דל"מ שומע כעונה ע"ז כיון דשומע כעונה הוא רק בדבר שבין אדם לקונו ולא בדיבור לחבירו. וע"י שו"ת חר צר או"ח סי' כ"ז דכ' כסברת הקה"ק, והוסיף לפי"ז דלכן ל"מ שומע כעונה בחליצה ע"ש). ובעת החזו"א נראה דס"ל דהדין של ק"ד דרדשי' מאמור להם כאדם האומר לחבירו הוא רק תנאי מתנאי הדיבור (והוי כשיעור בחוק הקול) ולכן נקט דמהני שומע כעונה. וע"ע בשיעורו בהרחבה.

אמנם יל"ע מהו המקור להך מצוה נפרדת שיש על הישראל. והנה בירושלמי בתענית פ"ד איתא דלא מצינו נשיאות כפים בלא תפילה. ובגמ' בסוטה לח ע"ב איתא כל כהן שאינו עולה בעבודה שוב אינו עולה, וילפינן לה מקרא דפ' שמיני 'וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים', מה להלן בעבודה אף כאן בעבודה. ומתבאר דברכת כהנים חיובה רק בשעת עבודה, ובוה"ז הוא בשעת תפילה דהוי כעבודה. והנה בקרן אורה (בסוטה שם) הביא מאחיו המשכנות יעקב (ונמצא בתשובותיו או"ח סי' צ') להעיר דא"כ לכאורה בזמן הזה אין חיוב דאורייתא של נשיאת כפים, דבשלמא להרמב"ם דס"ל דחיוב תפילה בכל יום מה"ת ניחא, אבל לשיטת הרמב"ן (בהשגות על סהמ"צ) דאין חיוב מה"ת להתפלל בכל יום אלא מדרבנן א"כ ליכא חיוב בוה"ז של נשיאות כפים, שאינה אלא בתפילה.

ובעמק ברכה הביא מהגר"י ליישב בשם הגר"ח, דאף לדעת הרמב"ן דאין חובה להתפלל בכל יום אבל קיומה וענינה מהתורה, וכשמתפלל מקיים מצוה מה"ת וא"כ שפיר מקרי עבודה [ועצם היסוד בדעת הרמב"ן כתב הגר"ח בספרו ה' תפילה].

והנה היה אפשר לומר דהא דבעינן נשיאות כפים בשעת עבודה, זהו תנאי בעלמא בזמן המצוה, דאימתי מתקיימת המצוה של ברכת כהנים בשעת עבודה, ובוה"ז בתפילה דהוי כעבודה. אמנם בדברי הנצי"ב (על השאלות קכ"ה סקי"ג) מתבאר דברכת כהנים הוי ממש חלק מהתפילה גופא, וביאר דלכן לא הוי הפסק בתפילה, וש"ץ כהן נושא את כפיו אף אם יש כהנים אחרים (והמג"א הקשה דהוי הפסק) - כי הברכה שייכא לגוף התפילה. ויעויין עוד בהעמק שאילה (קמו סק"א) מה שביאר עוד לפי דרכו ענין עניית 'אמן' על ברכת כהנים.

זלפי"ד הנצי"ב אפשר לבאר המשנה בר"ה (לב). דאיתא התם "סדר ברכות כיצד וכו' ואומר עבודה והודאה וברכת כהנים". וצ"ב אמאי נקטה המשנה הלשון 'ברכת כהנים', נהי דמקיימים אותה בתפילה אבל סוכ"ס אינה חלק מהתפילה. אך לפי"ד הנצי"ב מתבאר היטב, דאי"ז תנאי בעלמא דהברכת כהנים צריכה להיות בתפילה אלא היא ממש חלק מן התפילה.

זלפי"ז מזה מצינו בהגהות מימוני פי"ד מתפילה (אות ז') דברכת כהנים היא חלק מן הברכה של שים שלום, והיינו דאם אין ברכת כהנים הברכה מתחילה משים שלום, אבל אם יש ברכת כהנים הברכה של שים שלום מתחילה מברכת כהנים. ולפי"ז מתבארת היטב המשנה בר"ה הנ"ל, שמנתה את ברכות התפילה בר"ה והזכירה עבודה הודאה וברכת כהנים ולא הזכירה שים שלום, ולפי"ד הג' מימוני א"ש היטב כיון דברכת כהנים היא תחילת ברכת שים שלום.

ובעמק ברכה (נשיאת כפים ג') הביא משו"ת הלכות קטנות (ח"ב סי' ט"ו) דאם כהנים לא עלו לדוכן עד שעקר הש"ץ רגליו, חוזר הש"ץ לראש כמו שלא אמר היחיד שים שלום.

י וע' שו"ת חת"ס או"ח סי' כ"ג דיישב המנהג שבחול נשואים כפים כן ביו"ט, דכיון דנשיאות כפים היא רק בשעת עבודה ובוה"ז בתפילה שהיא במקום עבודה, וכשאין התפילה רצויה הוי כקרבן פיגול דלא חלה הברכה וכיון דבוה"ז סו"תים על הפרנסה ורוב התפילות בלא כוונה הוי כקרבן שאינו רצוי.

יז ואמנם המור וקציעה ר"ל דבוה"ז חיוב ברכת כהנים הוא רק מדרבנן, אמנם כבר הביא בביה"ל מדברי הספרי דמבואר דלא כדבריו.

וע' בגר"פ עשה קנ"ה שהביא דהר"ס א' באזהרותיו לעשרת הדברות לא מנה כלל מ' ברכת כהנים ממנין המצוות, וכ' דס"ל דבגבולין ליכא כלל מצוה מה"ת וע"ש שנדחק בדברי הספרי.

הכהנים הלויים ויברכו את העם וישמע בקולם ותבוא תפלתם למעון קדשו לשמים". ומבואר דברכת כהנים נקראת תפילה.²

ה והנה כתב בספר החינוך (שעח), משרשי המצוה שחפץ ה' בטובו הגדול לברך עמו על יד המשרתים החונים תמיד בית ה' וכו' גם ציונו בטובו הגדול לבקש ממנו הברכה ושנשאל אותה על ידי המשרתים הטהורים. ונראה מדבריו דתרי דינים הם בברכת כהנים: ברכה ותפילה. הברכה שהכהנים משפיעים על ידי ברכתם לישראל, ובוהו הכהנים הם שלוחי דרחמנא, וה'תפילה' שבברכה - היינו מה שהישראל בתפילתם שואלים ברכה, וזה באמצעות הכהנים, והכהנים הוי כשלוחי דידן לבקש מהקב"ה הברכה. ונראה פשוט דמקור דברי החינוך הוא מקרא ד'אמור להם' דבהכי מתקיימת המצוה, על ידי קריאת ישראל לכהנים שיברכו (ע' סוטה לה וברא"ש ור"ן מגילה פ"ג), וכדאיאת בתרגום 'אמור להם - כד ימרון להון'. ובחינוך משמע דאיכא מצוה מה'ת לקרות כהנים'. ונראה שיסוד דין זה הוא משום הדין 'תפילה' שבברכת כהנים, וכמש"כ החינוך דהכהנים הם כעין שלוחי הישראל לבקשת הברכה, ולזה בעינן אמירה דין.

ובפירוש המיוחס לראב"ד (בתמיד פ"ז מ"ב) הביא בשם ספר המקצועות דכהן טמא לא ישא את כפיו ותפילתו על ישראל תועבה, ולא עוד אלא שאינו מוציא את ישראל יד"ח. ומבואר בדבריו כנ"ל דאיכא דין תפילה בברכת כהנים. ומה שהוסיף שאינו מוציא את ישראל זהו כדברי החרדים דאף הישראל מצווה. ולפי האמור הרי באמת הכל הוא שרש אחד, דהדין להוציא את ישראל הוא משום דין 'תפילה' שבברכת כהנים.

ו ולפי"ז שפיר מתבארים דברי התוס' ב"ה הנ"ל כדברי החת"ס, שיש דין על הציבור לשמוע ברכת כהנים והכהן מוציא יד"ח, והיינו משום הדין תפילה שבברכת כהנים, ומקור הדבר נלמד מקרא ד'אמור להם'.

ור"ן זה הוא על הציבור, שהרי הוא אמור רק בתפילת הציבור וכנ"ל. ולפי"ז מבוארים היטב דברי הבה"ג שמנה פעמיים מצוות ברכת כהנים, חדא במצוות המוטלות על הכהנים, והוא ענין ה'ברכה' שבברכת כהנים, ועוד במצוות המוטלות על הציבור, דבברכת כהנים איכא דין 'תפילה' וזהו דין בתפילת הציבור לכלול בה ברכת כהנים, לכן שפיר מנה הבה"ג ברכת כהנים גם כמצוות הציבור.¹⁰

יב ועי' באשכול ה' נ"ב כ' 'וברכתם אינה אלא תפילה שהקב"ה יברך את עמו ישראל. ומשמע דאינה אלא תפילה. ועי' ב"ה ר"ה כ"ט ע"ב חכא אי בעי מצלי וכו'.

והנה בשו"ע קכ"ח ס"ג א' כ' בשעה שהכהנים מברכים העם לא יביטו ולא יסיחו דעתם אלא יהיו עיניהם כלפי מטה כמו שעומד בתפילה. וכו' המ"ב סק"פ בשם הלבוש "שהרי מתפללין שיברך הש"י את ישראל".

ועי' במ"ב ס"ק קמ"א שהביא הרבה פוסקים דאסור לכהן לברך אם שתה כשעורו שא"י לדבר לפני המלך כדן תפילה.

יג וכו"ה בשו"ת המבי"ט סד.

יד ואמנם יש לדון אם הוא דווקא דין בחזרת הש"ץ דרק כה"ג חשיב כעבודת ציבור (עי' רמב"ם פ"ח מתפילה ה"ד כיצד היא תפילת הציבור ודו"ק). ועי' רמב"ן במלחמות ברכות כא. דאין הש"ץ מתפלל נדבה כיון דהוי כנגד התמיד, או דילמא גם תפילת הלחש חשיב עבודת ציבור. ושו"ד דחלקו בזה הפרישה קכ"ח אות מ"ח והפמ"ז מש"ז סק"ל ע"י"ש. ועי' שו"ת הר צבי או"ח סי' ס"א בהערות הגר"י כהן.

טו ועי' מגן גיבורים שדן דלפי"ד החרדים ברכת כהנים הוי כמצוה דרבים ודחי לעשה דיחיד, והוא מתבאר היטב להנ"ל דהוי חובת ציבור ודו"ק.

והנה דני הפוסקים במי שעומד באמצע שמו"ע אם יפסיק לשמוע ברכת כהנים, והוא משום שיטת החרדים דאיכא מצוה על ישראל, עי' הליכות שלמה תפילה פ"ג ס"ג ובס"א אשי ישראל פל"ב הערה ג"ה משמו, ובאגרו"מ או"ח ח"ד סי' כ"א אות ב' דצריכים להפסיק, והנה אם הוי חובת ציבור היה מקום לדון דאינו חייב להפסיק וצ"ע.

בירושלמי דאין מוציא - משום שצריך שיהא כל אחד מבקש רחמים על עצמו, וחזרת הש"ץ תקנה מיוחדת היא להוציא מי שאינו בקי. ואם כן, בברכת כהנים שיש לה דין תפילה כנ"ל אין האחד מוציא את חברו יד"ח.

והעיר הנצי"ב לפי"ז מהא דתנן במגילה (כג ע"ב) דאין נשיאות כפים אלא בעשרה. ובראשונים שם נתנו טעמים בדבר, אם משום דהוי דבר שבקדושה (רמב"ם) או מדכתיב כה תברכו את בני ישראל דעשרה משמע (ר"ן). והרי לפי האמור י"ל טעם פשוט דבעינן עשרה, משום דברכת כהנים היא מדיני תפילת הציבור כחלק מחזרת הש"ץ, ופשיטא דבעינן עשרה. ותי' הנצי"ב דאין סתירה מדברי הראשונים, שאם הטעם משום שהיא חלק מחזרת הש"ץ, הרי אילו היו בתחילה עשרה ואח"כ יצאו - גומר התפילה בפחות מעשרה. לכך הוצרכו הראשונים טעמים אחרים, דאף בכגון זה שהתחילו בעשרה אין מברכים בפחות מעשרה.¹¹

והנה הובא לעיל משו"ת הלכות קטנות דאם לא נשאו הכהנים כפיהם עד שגמר שליח ציבור תפילתו חוזר לראש. והקשה בעמק ברכה דכל מה דמצינו דש"ץ חוזר אם טעה, זהו רק אם חיסר בגוף התפילה, אבל ברכת כהנים לא הוי חלק מהתפילה אלא ענין בפנ"ע, וראיה דאם היו עשרה ויצאו באמצע החזרה לא מהני לברך ברכת כהנים אע"ג דלענין התפילה עצמה גומרים אותה בפחות מ', וע"כ דענין בפנ"ע הוא. אך לפי"ד הנצי"ב אתי שפיר, דבאמת ברכת כהנים הוי חלק מהתפילה, והא דלא מהני בהוי' ויצאו מקצתם, זהו באמת דין בפנ"ע מגזיה"כ וכמו שכתב הר"ן. והיינו דמלבד היותה חלק מהתפילה, יש בה חלות דין דברכת כהנים ובעינן לו עשרה, וכלפי דין זה לא מהני מה שהתחילו התפילה בעשרה.

והנה בדברי הנצי"ב דכתב דלא מהני 'שומע כעונה' בברכת כהנים כיון דהוי כתפילה דצריך שיהא כל אחד מבקש רחמים על עצמו, מבואר מזה דלא זו בלבד שבברכת כהנים ניתקנה להיות מסדר התפילה, אלא דבעצם מהותה של ברכת כהנים יש תורת ודין תפילה. וכן נראה מדברי הגהות מימוני שהיא חלק ממטבע הברכה דשים שלום. ונראה להביא כמה ראיות לכך; ברשב"ם (נשא) עה"פ 'כה תברכו' פירש 'כלומר לא תברכו מברכת פיכם כאדם שאומר תבואה לראש פלוני כך וכך אלא אלי התפללו שאברכם אני'. ובתרגום יונתן (לך לך עה"פ ואברכה מברכך), ואברך ית כהניא דפרסין ידיהון בצלו ומברכין ית בנך. ובישעיה (פ"א עה"פ ובפרישכם כפיכם) תרגם יונתן בן עוזיאל 'וכד כהניא פרסין ידיהון לצלאה עליכון' ומשמע מכל זה דהויא כתפילה. [אמנם הגר"א בישעיה שם כתב דחלוק ברכת כהנים מתפילה, דבתפילה פורשים הכפיים למעלה, להורות על העלאת התפילה מלמטה למעלה, משא"כ בברכת כהנים דהפרישת כפים כלפי מטה, להוריד הברכה מלמעלה למטה, ומשמע בדבריו דענין נשיאות כפים דברכת כהנים חלוקה מפריסת כפים דתפילה, וזה דלא כהת"י].

ונראה שהוא מקרא מפורש בדברי הימים (לכו) 'ויקומו

י אמנם לפי"ז באינו בקי יכול האחר להוציא את חברו, וכמו לענין תפילה דמבואר בב"י סי' קכ"ד דלדעת הר"ן גם אחר ולאו דווקא ש"ץ יכול להוציא את חברו (אמנם עי"ש בב"י שהביא דעת הר"ן גיאות דרק ש"ץ יכול להוציא, אך להלכה נראה דנקטינן לא כן), ושו"ד דכ"כ הנצי"ב במרומי שדה במגילה כד. על המשנה דהמפסיר נושא את כפיו, וביאר דמוציא בשומע כעונה ואע"ג דדינה כתפילה מ"מ יכול להוציא את מי שאינו בקי (או דקאי למ"ד בסוף ר"ה דש"ץ מוציא גם את הבקי). ולפי"ז יש לדון במש"כ הפוסקים דכהן חלש שלא נשמע קולו יצא מביה"כ - ואמאי לא יצא מדין שומע כעונה, דלכאורה הוי כאינו בקי וצ"ע.

יא ועי' ביה"ל קכ"ח ס"א ד"ה בפחות מ' שכתב דאף אם הוי' ויצאו אין נושאין כפים, "שהוא ענין בפנ"ע אלא שקבעוהו חכמים בתפילה", ומשמע דלא כהנצי"ב.

הקרוב, ורק לאחר ההקטרה שהושלמה עבודת הקרבן, קיימו את הדין 'עבודה' בנשיאת כפים, ודו"ק.

והנה הבאה"ל הביא שם תירוץ נוסף על מנהג העולם שזר מברך את חבריו בג' ברכות של ברכת כהנים, דכיון דמברך שלא בשעת התפילה ואיתא בירושלמי בתענית דאין נשיאות כפים בלא תפילה על כן שרי לזר לברך שלא בשעת תפילה. ודחה הבאה"ל ישוב זה, דהך דינא דבעינן שתהא ברכת כהנים דווקא בשעת תפילה ע"כ אינו אלא מדרבנן, דהא תפילה לרוב הפוסקים היא מדרבנן [וכפי הנראה לא ס"ל להבאה"ל כהגר"ח דלכו"ע קיום תפילה הוא מה"ת]. ולפי דברינו י"ל דאמנם הדין שתהא הברכה בשעת עבודה או בתפילה הוא מה"ת, מ"מ גם שלא בשעת תפילה שייך לקיומי הדין ד'ברכה' שבברכת כהנים, דלהא לא בעינן שעת עבודה, ומ"מ שרי לזר לברך שלא בשעת התפילה, דכיון שהאיסור לזר לברך הוא איסור זרות שעושה את עבודת הכהנים א"כ זהו רק כשמקיים את הדין תפילה שבברכה וזהו רק בשעת התפילה, ושפיר יש לקיים ישוב הבאה"ל.

עוד כתב המ"ב לתרץ את מנהג העולם עפי"ד המגן גיבורים שכ' שמה שאמרה תורה אתם ולא זרים הוא רק במתכוין לכוונת המצוה אבל אם אינו מכוין כלל לכוונת המצוה שרי. וכ' המ"ב דכ"ז למאי דקי"ל דמצוות צריכות כוונה אבל למ"ד מצוות אין צריכות כוונה לא שרי לזר לברך אלא אם מכוון בפירוש שלא לשם מצוה. והוסיף בבאה"ל דממנהג העולם ראייה להא דקי"ל מצוות צריכות כוונה. ועוד כ' דאם מברך שלא בשעת התפילה (אף אם ברכה בשעת תפילה היא רק מדרבנן) י"ל דהוי כמכוון בפירוש שלא לשם מצוה ולכן שרי."*

והנה במה שתלה המ"ב בפלוגתא אי מצ"כ לכאורה יל"ע בזה, דהא מה שאסור לזר לברך אין זה משום שמקיים מצות ברכת כהנים הגם שלא נצטוו בדבר - דהא אין כאן כל קיום, אלא הוא מדין זרות וכש"נ, וא"כ לכאורה אי"ז שייך לקיום המצוה, והוי כזר שעבד במקדש ולא נתכוון למצות העבודה, דאיסור זרות הוא בחפצא של העבודה וא"כ מה אכפ"ל דאינו מתכוון לצאת יד"ח.

ונראה דאין כוונת המגן גיבורים והמ"ב לדין מצוות צריכות כוונה כפשוטו אלא הוי כעין משל, דהנה למ"ד מצוות צריכות כוונה נראה דיסוד הדין הוא במעשה המצוה גופא דבלא כוונה לא חשיב 'מעשה מצוה' ולא רק דלא קיים המצוה בלא כוונה (וכ"כ בחזו"א או"ח סי' כ"ט סקי"א והגר"ח בסטנסיל סי' מ"ט. והרחבנו במק"א), וכגון בתקיעת שופר בלי כוונת המצוה הוי כשר בעלמא ולא כתקיעה. וה"נ בברכת כהנים אם לא נתכוון למצוה חסר בחלות שם 'ברכת כהנים' וממילא ליכא נמי איסור זרות.

אמנם לפי"ז יל"ע בתי' המ"ב דאף למ"ד מצוות אין צריכות כוונה אם נתכוון להדיא שלא לצאת שרי, דהנה הקשה הטו"א (בר"ה כח ע"ב) על שיטת הראשונים דאם מכוון להדיא שלא לצאת אינו יוצא אף למ"ד מצוות אין צריכות כוונה, מהגמ' בעירובין (צה). דלמ"ד מצוות צריכות כוונה רשאי אדם ללבוש ב' זוגות תפילין ואינו עובר בבל תוסיף להך מ"ד אא"כ מכוון לשם

יח מש"כ המ"ב דבמכוין שלא לצאת שרי הוא עפ"י דעת הר"ן בר"ה כח. ורבינו יונה ברכות יב. והתוס' בסוכה לט. והרא"ש שם מב. דבע"כ אינו יוצא יד"ח. אמנם הב"י סי' תרפ"ט הביא מס' אהל מועד בשם הרא"ה דאפילו בצווח יצא יד"ח וכן נקט הטו"א בר"ה כח. ועי' עונג יו"ט י"ט ותאמר דאורייתא סי' כ"ג.

והנה במשנה בתמיד איתא דלאחר סידור האברים היו מברכים במקדש ג' ברכות, ואחת מהן ברכת כהנים. וכתבו התוס' (בברכות יא ע"ב) דאין זו ברכת כהנים ממש כיון שרק לאחר שהוקטרו האמורים היו עולים לדוכן לברך. והמאירי שם כתב דהיו מברכים ברכת כהנים ממש ומ"מ היתה זו בלא נשיאות כפים, ולאחר הקטרת האמורים היו מברכים בנשיאות כפים. וצ"ב מה ענין זה של ברכת כהנים בלי נשיאות כפים.

ובגמ' שבת (ק"ה ע"ב) אמר ר' יוסי יודע אני בעצמי שאיני כהן, אם אומרים לי חברי עלה לדוכן אני עולה, וכ' התוס' שם לא ידע ר"י מה איסור יש בזר העולה לדוכן אם לא משום ברכה לבטלה. והדרכי משה סי' קכ"ח תמה על דברי התוס' הלא סוגיא ערוכה בכתובות (כד ע"ב) דזר שעולה לדוכן עובר בעשה, ופרש"י איסור עשה כה תברכו אתם ולא זרים. ובהפלאה רצה לומר דלדעת התוס' האי עשה הוא שמבטל העשה המוטלת על הישראל להתברך מפי הכהנים וכדברי החרדים, ור' יוסי שאמר שהיה עולה לדוכן היינו רק אם לא היו כהנים אחרים דאז אינו מבטל את המצוה שעל הישראל. אמנם כבר הוכיחו (ע' במובא בתשו' נוב"ב או"ח קמא סי' ר) דודאי איסור זרות הוא, מהגמ' במנחות (יח). שמנתה ברכת כהנים בין הט"ו עבודות שמסורים לבני אהרן.

והב"ח תירץ דברי התוס' דר' יוסי אמר שיעלה לדוכן אך בלא פרישת כפים, והביה"ל (סי' קכ"ח ס"א ד"ה דור) דן במנהג העולם שזר מברך את חבריו בג' ברכות של ברכת כהנים, והביא את דברי הב"ח הנ"ל דרק בפרישת כפים עובר הזר בעשה. ופשטות ביאור דברי הב"ח הוא דס"ל דפרישת כפים מעכבת בברכת כהנים ולכן אם זר בירך בלא פרישת כפים אינו עובר, דדוקא אם מברך ברכת כהנים עם כל הפרטים המעכבים עובר. אמנם לפי האמור אפשר לבאר את דברי הב"ח בפנים אחרות, דהנשיאות כפים שייכת לחלק התפילה שבברכת כהנים, וכמו שהבאנו מתרגום יוב"ע דענין הפרישת כפים הוא משום לתא דתפילה וכדכתיב 'ובפרישכם כפיכם' וכיו"ב טובא, ואמנם האיסור לזר לברך הוא משום 'זרות' כדמוכח בגמ' במנחות, והיינו כשהזר בא לעשות 'עבודה' דהא ברכת כהנים יש לה דיני עבודה, וכדילפי' דין עמידה מדאתקש עמידה לשירות מה משרת בעמידה אף מברך בעמידה, וכן דין שתויי יין בברכת כהנים ילפי' מעבודה."* ונראה דדיני העבודה שבברכת כהנים הוא מחמת הדין 'תפילה' שבה, וכיון דהנשיאות כפים הוא דין תפילה שבברכת-כהנים ממילא זר הנושא בלי נשיאות כפים אינו כעושה מעשה עבודה ואין כאן איסורא זרות, דדין העבודה שבברכת כהנים הוא רק בנשיאות כפים.

ולפי"ז נראה לבאר דברי המאירי, דקודם ההקטרה ברכו ברכת כהנים בלי נשיאות כפים, והיינו רק חלק ה'ברכה' שבברכת כהנים בלא חלק ה'עבודה', דהא אכתי לא נגמרה עבודת

טז ע' בתורה תמימה בפרשתנו ששמע מאדם נאמן דהגר"א בירך את הגר"י לנדא בשעת חופתו בברכת כהנים, אמנם במעשה רב החדש כ' שהגר"א אמר שאין לברך את חבריו כשמלווהו בברכת כהנים.

יז והרא"ש (סוף יומא) למד מהאי היקשא דאין ברכת כהנים בלילה כדין עבודה. (ודעת המג"א משמע דל"ה כעבודה, דהנה דעת הש"ך דאונן פסול לנשיאות כפים כדין עבודה, והשיג עליו המג"א קכ"ח סק"ד דלא הוקשה נשא"כ לעבודה אלא לעמידה. והב"ח כ' דערל פסול לנשא"כ כמו עבודה, והשיג עליו המג"א סק"ד ע"ש). והנה מה שברכת כהנים היא כעבודה נראה להוכיח כן נמי מהרמב"ם בסהמ"צ שמהם את מ' ברכת כהנים בין שאר עבודות המקדש. ול' הראב"ד בתמיד לו. דאע"ג שברכת כהנים נוגתה בגבולין מ"מ עיקרה הוא במקדש. והגר"י ע' קנ"ה כ' דהר"ג לא מנה מ' ברכת כהנים כיון דהוא רק במקדש והוי חלק מדיני העבודה ולכן לא מנאה כמצוה בפנ"ע. ובשורת הרדב"ח ח"ב סי' תשע"ח כ' דבעינן נט"י לדברכת כהנים כעבודה שצריך לקדש ידיו. ועי' שו"ת חת"ס או"ח סי' כ"ב וז"ל והקרבן צריך ברכת כהנים, ומבואר דהוא מדיני העבודה.

אך דברי המאירי מתבארים היטב עפ"י ד הקוב"ש הנ"ל, דלמאן דאמר מצוות צריכות כוונה, באכילת החזרת ל'כרפס' לא הותחל מעשה מצוה כלל שהרי אכילה בלא כוונה מצוה אינה כלום. על כן הוצרך המאירי לומר שמצוות אין צריכות כוונה, שלפי זה אף על פי שנתכוין להדיא שלא לשם מצות מרור, מ"מ 'מעשה מצוה' היה כאן מצד המעשה לבדו אף בלא כוונה, ושפיר חשיב שהותחלה המצוה. ומכל מקום מברך עתה על המרור כי עדיין לא יצא ידי חובתו. ואף על פי שהיה כבר מעשה מצוה, מ"מ אין די בכך כי במצוות צריך גם 'רצון' שמעשה זה שהוא עושה יהא בו קיום של ציווי ה', וכל שאינו רוצה לצאת בו - לא עלתה לו מצוה בניגוד לרצונו, שאף אם מצוות אינן צריכות כוונה באופן מפורש לענין שם המעשה, אבל נחוץ רצון כללי לצאת ידי חובה].

עב"פ לפי"ז הרי לא הועילה העצה שכתב הבאה"ל למ"ד מצוות א"צ כוונה, שיכוין הזר שלא לשם מצות ברכת כהנים - דהלא לענין עבירת הזר אין הנידון במה שמקיים מצוה דברכת כהנים אלא במה שמוסיף עוד מעשה מצוה, וא"כ רק למ"ד מצוות צריכות כוונה דאם אינו מכוון ל"ה מעשה מצוה שפיר י"ל דאינו עובר אם מברך בלא כוונה וכמו שנתבאר בדעת המגן גבורים, אבל למ"ד מצוות אין צריכות כוונה דבכל אופן יש לברכה שם מעשה מצוה, ממילא ל"מ מה שמכוון שלא לצאת.

אמנם יש ליישב המנהג דזר מברך מצד אחר, דהנה איתא בגמ' ר"ה (כח ע"ב) דשלא בזמן המצוה [כגון יושב בסוכה בשאר ימות השנה], בעי כוונה כדי לעבור בבל תוסיף, וזהו אף למ"ד מצוות אין צריכות כוונה. וא"כ הלא אם מברך הזר הרי לגבי זר חשיב כשלא בזמנו וביותר שהוא שלא בשעת התפילה, וממילא אין עליו איסור לברך, דכל שלא בזמנו בלי כוונה אין למעשהו שם מעשה מצוה.²

מצוה (וכדאיתא בר"ה כח ע"ב), אבל למ"ד מצוות אין צריכות כוונה אין יכול ללבוש ב' זוגות תפילין כיון דעובר בבל תוסיף גם באינו מכוון לשם מצוה. ותנמה הטו"א דהלא אף למ"ד מצוות אין צריכות כוונה יש לו עצה ללבשן באופן שיכוון להדיא שלא לצאת. ותי' הגרא"ו (בקוב"ש ח"ב לג) והגר"ש היימן (ר"ה א) דחלוק הדין באינו מכוון לשם מצוה למ"ד מצוות צריכות כוונה ובין הדין שמכוון להדיא שלא לצאת למ"ד מצוות אין צריכות כוונה, דלמ"ד מצוות צריכות כוונה אם אינו מכוון חסר בשם מעשה מצוה וכנ"ל, משא"כ מ"ד מצוות אין צריכות כוונה ס"ל דגם באינו מכוון יש עליה תורת מעשה מצוה, ומה שאם מכוין שלא לצאת אינו יוצא הוא דין בקיום המצוה דאינו יוצא יד"ח בע"כ (וכל' התוס' בסוכה בע"כ לא נפיק).³

ויעפ"י יסוד הקוב"ש נראה לבאר דברי המאירי בפסחים (ז) הנראים תמוהים לכאורה. דנקט שם על פי גירסה אחת בגמרא [שלא כגירסה דידן] דאדם שאין לו שאר ירקות מלבד חזרת, ואוכל ממנה ל'כרפס', כשאוכלה ממנה אחר כך למרור - מברך 'על אכילת מרור', בשונה ממי שאכל ירק אחר ל'כרפס' שמברך על המרור 'לאכול מרור'. וביאר שם לפי שיטתו בחילוק נוסח הברכות, שאם כבר הותחלה המצוה קודם שבירך - מברך ב'על', ואם לא הותחלה עדיין - מברך ב'ל...'. הלכך אם כבר אכל מקודם החזרת הרי הותחלה המצוה קודם הברכה לפי שמצוות אינן צריכות כוונה, אלא שמכל מקום הואיל והוא מכוין בה שלא לצאת באותה שעה אלא לאחר מכן, צריך ברכה באכילה השניה. והדברים נראים לכאורה משוללי הבנה; מה נפשך, אם כבר קיים המצוה - כיצד מברך עליה עתה. ואם לא קיים - מהטעם שנימק המאירי שמתכוון שלא לצאת בה - מדוע נחשב שהתחילה המצוה. ועוד, מדוע הוצרך לומר שמצוות אינן צריכות כוונה, דמשמע דלמ"ד צריכות כוונה לא הותחלה המצוה מפני חסרון הכוונה, וא"כ אף למ"ד אין צריכות כוונה כיון שנתכוין שלא לצאת, הרי שלא עשה מצוה.

כ - וכע"ז כ' באבי עזריה' נשיאות כפים. ועי' חזו"א אה"ע סי' ב' סקט"ז דהאיסור לזר לברך יסודו מדין 'וקדשתו', שנצטוינו לקדש את שבת המהונה להיות מיוחדים לעבודתם, עי"ש. ועפ"י ז' כ' דאין איסור לזר לברך שלא בתורת קיום מצות כהונה.

יט ואמנם בר"ן בר"ה וברבינו יונה בברכות יב. משמע דאי"ז משום דבע"כ לא נפיק אלא הגדר דבעלמא אמרינן דסתמא הוי כמכוון וכמו דין סתמא לשמה בקדשים, וכשמכוון להדיא שלא לצאת הוי כעקירת הסתמא לשמה, והאריך בזה בחי' ר' ראובן סוכה סי' ט' עי"ש.

